

6 KRIJGSGEVANGENSCHAP

Terug naar het einde van de oorlog. Het regiment waartoe mijn moeder behoorde was gelegerd in een kazerne ten noorden van Coburg, Noord-Beieren. De Amerikanen stonden inmiddels op Duitse bodem, terwijl de Russen aan de Oder stonden, zich voorbereidend op hun uiteindelijke opmars naar Berlijn.

Voor veel Duitsers was het ondertussen wel duidelijk dat de oorlog verloren was. Terwijl diverse legeronderdelen nog fanatiek verzet leverden, waren er genoeg Duitse soldaten die geen trek hadden om alsnog op het allerlaatste moment te sneuvelen voor een hope-loze zaak. Om desertie te voorkomen werd de 'Feldgendarmerie' ingezet, de militaire politie van het leger, ook wel kettinghonden genoemd, omdat ze een ketting met een metalen plaatje om hun nek droegen. Samen met de 'SS' handhaafden zij een ijzeren discipline en onvoorwaardelijke trouw aan de 'Führer'. Ook in de kazernes rondom Coburg werden deze troepen ingezet om ervoor te zorgen dat er niemand uit de restanten van het Duitse leger zou deserteren.

Ria Müller behoorde tot dit restant, bestaande uit slecht getrainde en veel te jonge mannen en vrouwen (eigenlijk jongens en meisjes), die samen met oude mannen, de 'Landsturm', de onmogelijke taak hadden om de overmacht van de Amerikaanse troepen tegen te houden.

Op een vroege ochtend zag mijn moeder kans om samen met een

vriendin aan de aandacht van de bewakers te ontsnappen en uit de kazerne te vluchten. Terwijl de eerste stralen zonlicht door de bomen van het omringende woud schenen zagen de twee jonge vrouwen wellicht de meest gruwelijke beelden die ze tot dan toe in hun jonge leven hadden gezien. Jonge soldaten die getracht hadden te ontkomen waren door de bewakingstroepen gepakt en zonder omhaal aan de bomen opgehangen. Ter afschrikking hadden zij een bord om de hals met het opschrift: *“Ich bin ein Feigling”*, een lafaard, omdat je niet tot het bittere einde voor het vaderland wilde vechten. De jonge vrouwen wisten niet meer hoe ze het hadden en keerden onmiddellijk terug naar de kazerne. Later vertelde mijn moeder me, dat ze het na dit afschuwelijke avontuur wel uit haar hoofd liet om nogmaals een poging tot deserteren te ondernemen.

De daaropvolgende dagen verstreken zonder noemenswaardige gebeurtenissen en Ria bleef in de kazerne, zonder te weten wat de toekomst zou brengen. Op een dag echter gebeurde het onwaarschijnlijke, de bewakers waren zonder enige aankondiging verdwenen. Zonder instructies en zonder bevelhebbers was zij met haar legeronderdeel in de kazerne achtergebleven, terwijl ze in de verte de voorhoede van de Amerikaanse tanks kon zien. Wederom zocht zij haar vriendin van de eerdere vluchtpoging op en samen besloten ze om de Amerikaanse troepen tegemoet te marcheren om zich over te geven. Naïef als ze waren deden ze dat wel in stijl. Het mooiste uniform dat ze nog hadden werd uit de kast gehaald. Alle insignes, inclusief hakenkruis, werden opgespeld en zo liepen twee jonge vrouwen, nauwelijks achttien jaar oud, in hun mooiste uniformen de Amerikaanse troepen tegemoet. Wat moet er in die meiden zijn omgegaan toen ze op de jeep van de Amerikaanse verkenners stuitten? Vier soldaten zaten erin, alle vier zwart en mijn moeder had

nog nooit in haar leven een zwarte man gezien.

De vangst van de jonge dames werd als een geweldige oorlogstrofee gevierd met ritmisch handgeklap en danspasjes om de jeep, waarna ze op de achterbank werden gezet en als oorlogsbuit naar de Amerikaanse hoofdmacht werden gebracht. Later vertelde mijn moeder nog vaak en zelfs enthousiast over het vrolijke, maar zeer correcte gedrag van de vier soldaten. Wat haar daarbij vooral was bijgebleven, was het inzicht van één van de mannen. Terwijl zij op de achterbank van de jeep naast de stevige soldaat zat, pakte deze het hakenkruisspeldje van haar uniform en gooide het weg. Of mijn moeder zijn Engels begreep betwijfel ik, maar in ieder geval begreep ze van de man dat het niet verstandig was om het speldje te laten zien. Vele jaren later was ze hem daar nog steeds dankbaar voor.

Op 15 april 1945, drie dagen na de inname van Coburg door de Amerikanen, bevond mijn moeder zich in een krijgsgevangenenkamp waar de nachten nog bitterkoud waren, ondanks het naderende voorjaar. De mannen en vrouwen waren gescheiden en de bewaking werd uitgevoerd door Duitse onderofficieren, die zelf ook krijgsgevangenen waren. De Amerikanen hadden, zoals het leek, van de Duitsers geleerd dat een strenge bewaking het beste door de eigen mensen kon worden uitgevoerd. Zoals de nazi's het toezicht op gevangenen in de concentratiekampen deels door medegevangenen lieten uitvoeren, de kapo's, lieten de Amerikanen zich assisteren door gevangengenomen Duitsers, die hun taak om toezicht te houden vaak met grote ijver uitvoerden.

Goed bijgebleven is mij het verhaal van een vrouwelijke gevangene die bij het uitdelen van het eten een overtreding had begaan. Zij had een deel van haar eten aan een mannelijke gevangene afgestaan, die zich aan de andere kant van het hek bevond. Dit was tegen